

Tanja Kuusela

JULKINEN TILA MUUTOKSESSA

kandidaatintyö
Rakennetun ympäristön tiedekunta (BEN)
Minna Chudoba
Annuska Rantanen
huhtikuu 2023

TIIVISTELMÄ

Tanja Kuusela: Julkinen tila muutoksessa
(The changing public space)

Tampereen yliopisto
Arkkitehtuurin TkK-tutkinto-ohjelma
Kandidaatintyö
huhtikuu 2023

Yksityisen ja julkisen rajan hämärtyessä on tärkeää selvittää ja arvioida omistuksen yksityistämisen todellisia vaikutuksia julkisten tilojen luonteeseen. Tätä yksityisomistuksen ja julkisen luonnetta tarkastellaankin tässä työssä inklusiivisuuden näkökulmasta. Mitä riskejä yksityistäminen saattaa aiheuttaa inklusiivisuudelle? Miksi inklusiivisuus on julkisen erottamaton ominaisuus ja mitä merkitystä sillä on tilojen käyttäjille ja toisaalta yhteiskunnalle?

Julkisuuden arvioimisen on esitetty olevan mahdollista tarkastelemalla tilan omistusta julkisen-yksityinen-akselilla, sallivuutta inklusiivisuus-eksklusiivisuus-akselilla ja toisaalta käyttäjäkuntaa monimuotoisuuden kautta. Inklusiivisuus kuitenkin itsessään sisältää jo julkisen tilan olemuksen kiteytettyinä: ihanteellisesti julkinen tila on henkilön ominaisuuksista riippumatta tasa-arvoisesti saavutettavissa ja käytettävissä oleva tila. Julkisen tilan ominaisuutena inklusiivisuus mahdollistaa myös monimuotoisuuden.

Yksilön kannalta julkiset tilat, kuten aukiot ja kadut tarjoavat mahdollisuuden liikkua paikkojen ja tapahtumien välillä. Julkisessa tilassa yksilö esiintyy julkisesti – julkisfäärissä – suhteessa muihin ihmisiin. Kokemus voi olla osallistava tai vieraannuttava kuuluvuudentunteen mukaan. Lisäksi julkisella tilalla on suuri merkitys kaupungin tunnelmalle, sillä kaupunkien moninaisuus koetaan usein suureksi osaksi niiden viehätysvoimaa. Sama kuuluvuudentunteesta lähtevä kokemus myös voimaannuttaa katutilan käyttäjän yhteiskunnallisessa kontekstissa. Ilman tiloja, joissa tämä kokemus on mahdollinen ei syntyisi mielenosoittamisia, monia keräyksiä eikä muitakaan yhteiskunnallisesti merkittäviä tapoja toimia.

On tärkeää huomioida, että julkinen tila ei tarkoita enää välttämättä julkisen tahon omistamaa ja hallinnoimaa tilaa, vaan voi olla myös yksityisomisteinen. Yksityisillä ja julkisilla toimijoilla on kuitenkin hyvin poikkeavat intressit tiloja kehitettäessä ja hallinnoitaessa. Tässä opinnäytetyössä pyritään selvittämään millä tavoin julkisen tilan omistuksen muutokset vaikuttavat tilan julkisuuteen. Kohteena ovat erityisesti tiloista julkisimmat: julkiset ulkotilat kuten aukiot ja kadut. Millä tavoin muuttuva omistus ja ristiriitaiset tarkoitukset vaikuttavat muuttuviin tiloihin?

Tutkielman tapausesimerkinä on Oulun keskustassa sijaitsevan Isokadun muutos vuosien 2009–2022 välisenä aikana. Kesäkaduksi nimetty Isokadun osa sai 2014 yksityisen rakennushankkeen myötä yllään lasikatteen sekä katettua osaa rajaavat lasiseinät. Katuosuus on silti edelleen kaavoitettu julkiseksi kaduksi, vaikka se onkin vuokrattu katteen ja ympäröivän kauppakeskuksen omistamalle Osuuskauppa Arinalle. Uusi Kesäkatu ei kuitenkaan näyttäydä enää julkisena tilana, vaan on uudenlainen puolijulkinen tila.

Avainsanat: julkinen tila, inklusiivisuus, yksityistäminen, Oulu, Valkea, kauppakeskus, Kesäkatu

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. INKLUSIIVISUUS JULKISESSA TILASSA.....	2
2.1 Julkisen katutilan merkitys yksilölle	3
2.2 Julkisen katutilan merkitys yhteiskunnalle	4
3. JULKISEN TILAN YKSITYISTÄMINEN.....	6
3.1 Tilan yksityistämisestä	7
3.2 Yksityistämisen vaikutuksista julkisuuteen	9
4. KAUPPAKESKUS VALKEA JA ISOKATU.....	11
4.1 Isokatu muuntuu Kesäkaduksi	12
4.2 Kehitys ja tapahtumat kattamisen jälkeen	16
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	20
LÄHTEET	23
KUVALÄHTEET	27

1. JOHDANTO

Arkikielessä julkinen tarkoittaa kaikille avointa sekä kaikille näkyvissä olevaa tai kuuluvaa. Sen sijaan yksityinen voi olla julkisen vastakohta – rajattua ja suojeltua: ei julkiseksi tarkoitettua – tai se voi viitata myös yksityisen toimijan, henkilön tai kaupallisen yrityksen, omistajuuteen. Tämä kaksoismerkitys onkin mielenkiintoinen ja kiteyttää koko opinnäytetyöni lähtökohdan. Johtaako julkisen, kaikille avoimen, kaupunkitilan yksityinen omistus julkisen tilan muuttumiseen yksityiseksi tilaksi – rajatuksi ja ei julkiseksi? Entä miten mahdollinen muutos vaikuttaa erityisesti tilojen tai jopa yhteiskunnan sosioekonomiseen tasa-arvoisuuteen?

Julkinen kaupunkitila palvelee kansalaisia sosioekonomisista taustoista piittaamatta – ja tässä tapauksessa piittaamattomuus on nimenomaan hyvä asia. Julkiseen tilaan on lupa saapua, siellä voi oleskella ja tilassa tulee nähdä ja osaksi yhteiskuntaa. Inklusiivisuus tarkoittaa tilan kohdalla osana olemista ja mahdollisuutta siten osallistua ja kulkea tilassa sinne kuuluen. Julkisissa tiloissa inklusio toteutuu useimmiten ainakin pinnallisesti puolin jo tilojen vapaan ja yhteisen luonteen vuoksi. Toisaalta inklusiivisuuden vastakohta, pois-sulkeminen tai eksklusio näyttäytyy siten julkisen vastakohtana ja julkista rajoittavana.

Julkkiset tilat ovat niitä harvoja paikkoja, jonne pääsee maksutta. Kirjastot, puistot, ja metsät ovat esimerkkejä näistä paikoista, jonne kuka tahansa on tervetullut. Julkkisen tilan inklusiivisuus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys ja heikoimmassa asemassa sen suhteen ovat henkilöt, jotka saatetaan poistaa tiloista jo ulkonäkönsä vuoksi.

Nuoret, romanit, päihteidenkäyttäjät ja kodittomat ovat ihmisryhmiä, jotka saattavat joutua tiloissa tarkkailluiksi jo ennen häiriön aiheuttamista. Toiminnan vuoksi poistaminen voi liittyä lailla kiellettyyn käytökseen, päihtymiseen, mielenterveydellisiin tai neuropsykiatriin häiriöihin tai tilan käyttötarkoituksesta poikkeavaan käyttöön, kuten esimerkiksi skeittaamiseen ja parkouriin. Rärkeimmillään poistaminen saatetaan tehdä ennaltaehkäisevästi.

Tässä opinnäytetyössä keskityn julkisen tilan inklusiivisuudessa omistuksen yksityistymisen myötä tapahtuviin muutoksiin. Erityisesti rajaan tarkastelun julkisiin ulkotiloihin ja katuihin – eli julkisista tiloista julkisimpiin.

2. INKLUSIIVISUUS JULKISESSA TILASSA

Keskityn opinnäytetyössäni julkisiin ulko- ja katutiloihin. Jotta julkista tilaa voidaan käsitellä tieteellisessä kontekstissa, on se ja siihen liittyviä käsitteitä määriteltävä ensin tarkemmin. Julkisen tilan ja julkisen paikan lisäksi julkisfääri (engl. ”public sphere”) on keskeinen käsite julkisen tilan yksityistämistä puhuttaessa. Esimerkiksi Kaarin Taipale käsittelee väitöskirjassaan, *Cities for Sale*, erityisesti julkisfääriä ja yksityistämisen ilmiötä vaikutuksineen määritellen julkisen tilan ja paikan julkisfääriin ilmentymäksi. Julkisfääri on ”näkyminen tila” (Taipale 2009, 117). Se käsittää fyysistä tilaa laajemman kokonaisuuden ja koostuu kaikesta, jossa ihmiset tulevat nähdyiksi tai kuulluiksi, niin fyysisestä, digitaalisesta kuin sosiaalisestakin tilasta.

Julkinen tilakin määritellään monessa yhteydessä eri tavoin, mutta julkisen tilan ja eksklusion, eli poissulkemisen, lainopillisesta näkökulmasta Amerikassa kirjoittanut Daniel Moeckli määrittelee julkisen tilan seuraavasti: ”– [se] on tila, joka on ehdoitta kaikkien saavutettavissa, ja käytettävissä, koko ajan ja maksutta, etenkin julkiset kadut, kävelyreitit, aukiot, puistot ja rautatieasemien julkisesti saavutettavat osat” (Moeckli 2016, 33–34). Mielenkiintoista määritelmässä on, että vaikka julkisella tilalla on muitakin määrittäviä ominaisuuksia, mikäli tilaan pääsyä rajoitetaan eriarvoisesti, sen julkinen luonne häviää. Suomessa julkista tilaa, sen käyttöä tai oikeutta siihen ei erikseen säädellä laissa. Moeckli (2016, 34–35) määrittelee julkisen tilan edelleen fyysisenä tilana, joka on osa laajempaa julkisfääriä. Näitä määritelmiä yhdistäen, tässä työssä julkiseksi tilaksi voidaan ajatella tila, joka on lähtökohtaisesti ehdoitta ja maksutta kaikkien saavutettavissa ja käytettävissä, ja jossa ihmiset tulevat nähdyiksi tai kuulluiksi.

Kuten julkinen tila on osa laajempaa julkisfääriä, on myös julkinen paikka osa julkista tilaa. Julkinen paikka onkin edelleen tietty, rajattu osa julkista tilaa, jolla on määrätty sijainti. Julkinen paikka on siten myös osa julkisfääriä ja sitä koskee samat määritelmät kuin kumpaakin yläkäsitettä. Esimerkiksi Helsingin Narinkkatori tai Tampereen Hämeenkatu ovat julkisia paikkoja, joilla kummallakin on omat sijaintinsa, luonteensa ja tunnelmansa.

Inklusiivisuus tarkoittaa sisällyttämistä ja yhteisöön integroimista ja edellä kuvattu yhdenvertainen pääsy on juuri tätä. Pääsyn lisäksi inklusiivisuuden määritelmään kuuluu myös sallivuus sekä näkeminen erottamattomana osana kokonaisuutta. Ihanteellinen julkinen tila olisikin inklusiivinen yhtä vahvasti kuin se on tasavertaisesti saavutettavissa. Useasti on kuitenkin ihmisryhmiä, joiden tilan käyttö nähdään joskus ongelmallisena toiminnan

tai ennakkoasenteiden vuoksi, jolloin salliminen muuttuu sietämiseksi ja toiminta jopa syyksi poistaa tilasta.

Julkisella tilalla on toki muitakin ominaisuuksia, joista osa jopa määrittää sen luonnetta julkisena. Nèmeth ja Schmidt (2011) ovat ehdottaneet esimerkiksi julkisuuden mittamista kolmella akselilla: omistus, inklusiivisuus, ja monimuotoisuus. Omassa työssäni keskityn inklusiivisuuteen julkisuuden mittarina, sillä se toimii myös monimuotoisuutta määrittävänä tekijänä. Inklusiivisuuden toteutuessa, tilan voi olettaa houkuttelevan käyttäjiä alueellaan tasa-puolisesti. Omistusta puolestaan käsittelen mahdollisena julkisuuden vaikuttavana tekijänä, joka saattaa muovata tilan muita ominaisuuksia epäsuorasti omistavan toimijan tarkoitusperien kautta.

2.1 Julkisen katutilan merkitys yksilölle

Julkisilla tiloilla ja niiden inklusiivisuudella on useita merkityksiä niiden käyttäjille, joista monet riippuvat tilan itsensä luonteesta. Julkisella kadulla on mm. merkitys reittien verkostona, joka yhdistää tapahtumien paikkoja. Se toimii toiminnan välissä siirtymänä ja toisaalta rakennusten välissä fyysisenä tilana. (Taipale 2009, 80.) Voidaan jopa sanoa, että kaupungissa kulkevan näkökulmasta yksityisten paikkojen väliset julkiset tilat ovat koettu kaupunki (Taipale 2009, 80–81).

Toisaalta inklusiivisuus vähentää ulkopuolisuuden tunnetta ja maailmassa, jossa erilaisuus yleistyy individualismin ja maahanmuuton kautta, kuuluvuuden tunteella on varmastikin suuri merkitys ihmisten viihtyvyydelle julkisessa tilassa (Åkerman 2017). Kuuluvuuden tunne myös luo kokemuksen, että yksilö on osa tilan kokonaiskuvaa (Salminen & Luoma-Halkola 2017). Samoin kuin ulkopuolisuuden tunne riisuu pystyvyyden kokemuksesta ja puskee marginaaliin, kuuluvuuden tunne voimaannuttaa osallistumaan ja purkaa marginaaleja. Siten se on edellytys yksilön spontaanille toiminnalle tilassa. Se luo kokemuksen mahdollisuudesta osallistua ja toisaalta myös ihan perustavanlaatuisesta luvasta olla ja tulla nähdyksi omana itsenään (Salminen & Luoma-Halkola 2017).

Lopultakin, julkisella tilalla ja sen inklusiivisuudella on merkitys jo kaupungin koetulle viihdyttävyydelle. Inklusiivisuus takaa julkisen tilan monimuotoisuuden ja tämä monimuotoisuus on juuri yksi merkittävä tekijä, jonka Åkerman mainitsee suurena osana kaupunkien vetovoimaa Ketterä Kaupunki: blogit -teokseen kirjoittamassaan kappaleessa. Kaikki tilan käyttäjät, myös ne, joita ei ole suunnittelussa arvattu tai tarkoitettu, luovat osaltaan monimuotoisuutta julkiseen tilaan. (Åkerman 2017.)

2.2 Julkisen katutilan merkitys yhteiskunnalle

Laajemmin voidaan tarkastella mitä merkitystä julkisella tilalla ja sen inklusiivisuudella on yhteiskunnallisesti. Moeckli (2016, 39) väittää, että julkisen ja yksityisen tilan selkeä erottelu on edellytys demokraattiselle valtiolle. Hän korostaa, että esimerkiksi kokoontumis- ja ilmaisunvapautta ei voida harjoittaa merkityksellisellä tavalla julkisen tilan ulkopuolella. Tämä yhteiskunnallinen merkitys korostuu, kun julkisen tilan ja inklusiivisuuden yhteys sallivuuteen, tasa-arvoon ja lopulta demokratiaan eritellään. (Moeckli 2016, 39–44.)

Yksityisessä (ei-julkisessa) tilassa, tilaan pääsyä, tilan käyttöä ja tilassa oleskelun jatkoa on tilan omistajalla lupa säädellä. Yksityinen tila ei siis ole inklusiivinen eikä se siten voi olla sallivakaan samalla tavoin kuin julkinen tila. Erilaisuus on osa julkista tilaa ja julkisessa tilassa on lupa tuoda esiin erilaisuuttaan. Julkiset tilat ovat siten tärkeä osa yhteiskunnallista sallivuutta. (Moeckli 2016, 39–44.) Tämän perusteella onkin tärkeää, että erilaisia ihmisiä, myös marginalisoituja, on julkisissa tiloissa. Se keskeistä tietenkin heidän omalle kokemukselleen ja mahdollisuuksilleen osallistua, mutta erityisesti heidän oikeudelleen tulla nähdyksi, kuulluksi ja todentua osaksi yhteiskuntaa.

Sallivuus edelleen varmistaa tilan inklusiivisuuden ja tasa-arvoisuuden. Sallivassa tilassa, jokaisella on omiin lähtökohtiinsa, ulkomuotoon tai muihin tekijöihin katsomatta mahdollisuus saapua, oleskella, sekä toimia. Tilan käytön mahdollisuuksien on oltava lähtökohtaisesti samat eri ihmisryhmille. (Moeckli 2016, 39–44.) Sallivuus on myös itseään vahvistava ilmiö. Ihmisten altistuminen erilaisuudelle yleisesti ottaen lisää empatiaa ja sallivuutta yhteisössä (Salminen & Luoma-Halkola 2017).

Julkisella tilalla osana julkisfääriä on tärkeä rooli ihmisten suhtautumisessa toisiinsa. Salliva, tasa-arvoinen, julkinen tila luo demokraattisen tilan, jossa yhteiskunnan eri ryhmillä tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet toimia. Moeckli (2016, 39–44) korostaakin julkista tilaa demokraattisen ilmaisun kenttänä. Esimerkkejä julkisessa tilassa tapahtuvasta demokraattisesta vaikuttamisesta ovat mm. mielenilmaisut ja nimien kerääminen veto-omuksiin. Osallistuminenkin on siis julkisessa tilassa lähtökohtaisesti tasa-arvoista. Julkisessa tilassa tapahtuva vaikuttaminen on osin kuitenkin siirtynyt digitaaliseen maailmaan. Ihmiset keskustelevat uutissivustojen kommenttikentissä ja allekirjoittavat kansalaisaloitteita verkossa. Täytyvätkö näissä digitaalisissa tiloissa demokraattisen tai julkisen tilan piirteet?

Mielenosoitukset tai tempaukset julkisilla paikoilla tuovat näkyvyyttä ja kuuluvuutta, jota digitaalisessa maailmassa ei saa kuin ostamalla mainoksen tai palstatilaa tiheästi liikennöidyllä sivustolla. Digitaalisessa maailmassa näkyvyys ei siis ole tasa-arvoista. Samaan

aikaan mielenosoittamisessa on loppujen lopuksi kyse tavanomaisen (toiminnan tai ympäristön) häiritsemisestä, jossa syntyvä häiriö johtaa huomatuksi tulemiseen. Digitaalisessa maailmassa käyttäjät ovat toisilleen lähtökohtaisesti näkymättömiä, poistettavissa, tai vältettävissä. Jo näistä syistä digitaalinen tila ei täytä kaikkia demokraattisen tilan tarpeita. Se ei suurelta osin siis pysty korvaamaan fyysisiä julkisia tiloja tässä merkityksessä. Toisaalta useimmissa digitaalisissa tiloissa näkyvyys on myös yksisuuntaista, jolloin julkisen tilan määritelmä, jota työssäni käytän ei edes täyty.

3. JULKISEN TILAN YKSITYISTÄMINEN

Yksityisellä on käsitteenä kaksinainen suhde julkiseen. Erityisesti tilasta puhuttaessa julkinen ja sen vastapari yksityinen viittaavat tilan käytön rajoittamisen asteeseen kuten olen edellä määritellyt. Toisaalta yksityinen ja julkinen voivat viitata tilan itsensä ominaisuuksien ohella myös sen omistussuhteeseen, jolloin yksityistä määrittää sen omistavan toimijan yksityinen luonne. Taipale määrittelee yksityistämisen puolestaan prosesseiksi, jotka siirtävät osia julkisfääristä yksityisen piiriin (Taipale 2009, 119). Tässä työssä keskityn ainoastaan yksityistämiseen julkisten tilojen kohdalla. Mikäli tilan siirtyminen julkisesta yksityiseen tapahtuu vain omistussuhteissa, tilan itsensä luonne pysyy vielä julkisena ja voidaan puhua ns. POPS:sta (engl. privately owned public space) (Vuola 2020).

Vaikka yksityisomistuksen ei siis välttämättä tarvitse johtaa tilan julkisen luonteen purkautumiseen, saattavat muutoksen seuraukset silti tätä luonnetta haurastuttaa. Omistuksen mukana siirtyä usein myös rahoitus, hallinnointi ja valvonta. Rahoituksen ja järjestämisvastuun siirtyminen julkiselta yksityiselle sektorille nähdään usein positiivisena puolenä ja argumenttina yksityistämiseksi etenkin palveluiden yhteydessä (Taipale 2009, 140–145). Lisäksi 2000-luvun kaupungit joutuvat markkinoimalla kilpailemaan turisteista ja asukkaista, jotka tuovat niille verovarvoja (Taipale 2009, 25–28; Moeckli 2016, 52–53). Tässä uudessa ilmapiirissä kaupunkeihin kohdistuu painetta luoda kuva puhtaista ja turvallisista keskustoista, joissa voi vieraila ja shoppailla. Tätä kuvaa luotaessa, tuntemuksilla ja mielikuvilla on suurempi merkitys kuin konkreettisella muutoksella. (Moeckli 2016, 52–53). Houkutuksen yksityistää julkisia tiloja voi ymmärtää tässä valossa helpostikin.

Yksityistäminen esitetäänkin usein arvoneutraalina ja vääjäämättömänä kehityksenä (Taipale 2009, 21–23). Tämä argumentointi ei ole uutta ja yksityistämisen arvolatausta on edelleen hämärtänyt poliittisen kielen muutos 1980-luvulta. Julkisen sektorin toiminnasta on alettu puhua yksityisen sektorin kielellä: tehokkuus, joustavuus, kulujen leikkaus, kilpailu, valinta, asiakas ja vapaat markkinat. (Taipale 2009, 32–33, 140–141). Nämä termit ovat jo muuttuneet itsestään selviksi tavoiksi mitata julkisten palveluiden onnistumista poliittisessa puheessa. Ne kuitenkin herättävät hyvin kapean kuvan yhteiskunnallisesta kontekstista vrt. esimerkiksi sanoja asiakas ja kansalainen (Taipale 2009, 32–33, 140–141, 208). Silloinkin kun johtopäätös on yksityistämisen puolella, tulisi vaikuttavien arvojen olla läpinäkyvästi esillä.

3.1 Tilan yksityistämisestä

Julkisen tilan on muuntunut voimakkaasti modernina ja jälkimodernina aikana. Kuten Jane Jacobs (1961, 347–354) kuvasi jo 1960-luvulla, auto muutti katuja, kun julkisessa tilassa kulkeneet kävelijät vaihtuivat oman yksityisen kuplansa sisällä ajaviin autoilijoihin. Kauppakeskusten kehittyminen ja niiden vaikutus kaupunkikuvaan oli osa tilan murroksen jatkumoa. Kauppakeskukset olivat uudenlainen häiriötön, kontrolloitu ja puolijulkisen tila. Katu kääntyi sisäänpäin ja vei tilassa oleskelijan syvälle yksityisen ja siten myös yksityisen vallan piiriin. (Rantanen 2006, 26–29.) Kauppakeskukset siirsivät oleskelun keskitettyihin kaupan ja elämysten keskuksiin ja katukuva autioitui. Kävelijöiden myötä katosivat myös pienliikkeet, viihtyvyys sekä turvallisuus. Myöhemmin ilmiö kääntyi ja syntyi mallifikaatio. Kauppakeskusten vetävyyden periaatteilla suunniteltiin takaisin kaduille kaupan ja viihteen keskittymiä. Suomessa kauppakeskuskehitys ei ole ollut yhtä radikaalia kuin Yhdysvalloissa ja keskuksilla on ollut vaihtelevammat muodot kaupunkikuvassa. Ilmiön huonoilta puolilta kuten hiljeneviltä keskustoilta ei ole kuitenkaan kokonaan vältytty. (Rantanen 2006, 68–73.) Erityisesti kauppakeskusten puolijulkisen tilan ja katujen julkisen tilan välinen entistä häilyvämpi suhde on hämärtänyt julkisen ja yksityisen tilan eroa.

Lisäksi Taipaleen mukaan julkinen tila ja siinä näkyvät ilmiöt kuten kaupallistuminen mainoksineen kertovat suoraan suuremman julkisfäärin olosuhteista. Julkisessa tilassa infrastruktuuria, kuten bussikatoksia on jo siirtynyt yksityisomistukseen. (Taipale 2009, 11–12.) Itse julkisten ulkotilojen – kuten katujen, puistojen, ja aukioiden – siirtyminen yksityisen piiriin on Suomessa vielä uutta. Jos julkisen tilan irtaimiston ymmärtää kuitenkin osana suurempaa julkisfääriä ja sen siirtymisen yksityisomistukseen katsoo heijastavan laajempaa julkisfäärin muutosta, tilojen itsensä yksityistäminen vaikuttaa saman kehityksen jatkumolta.

Julkisen tilan yksityistäminen voi tapahtua monin eri tavoin ja eri asteisesti niin sisä- kuin ulkotiloissakin. Osa yksityisestä käytöstä tai yleisen käytön rajaamisesta saatetaan kokea jopa positiiviseksi ja voi myös elävöittää katukuvaa. Tällaista yksityistämistä tai rajoittamista saattaa olla esimerkiksi torin tai sen osan vuokraaminen tapahtuman käyttöön. Alueella saattaa olla sisäänpääsymaksu tai tila voi olla edelleen yleisesti saavutettavissa ja myös näköyhteys tilan ja vielä avoimen kadun välillä voi olla estetty tai avoin. Kulkureitit ovat yleensä mahdollistettu alueen reunoilla. Keskeistä tämänkaltaiselle yksityisen tahon toiminnalle on väliaikaisuus sekä kiinnostuksen, kaupan ja toiminnan tuominen tilaan. (Moeckli 2016, 52–61.)

Julkisten tilojen pitkäaikainen vuokraus eroaa edellä esitetystä lyhytaikaisesta varaamisesta paitsi keston, myös luovutetun hallinnan määrässä. Suomessa esimerkkejä tämänkaltaisesta järjestelystä on ainakin Helsingistä. Helsingin kaupunki on vuokrannut Kauppakeskus Itis Oy:lle Tallinnanaukion, jonka ylläpidosta, järjestyksenvalvonnasta sekä alivuokraamisesta kauppakeskus vastaa tällä hetkellä tilaa hallinnoivana tahona (Vähäsarja 2020). Verrattavaa pitkäaikaiseen vuokraukseen on myös muilla sopimuksilla pitkäaikaisesti luovutettu hallinta- tai käyttöoikeus julkiseen tilaan tai sen osiin. Tälläkin ilmiöllä on Helsingissä ennakkotapaus JD Decaux Oy:n ja Helsingin kaupungin sopimuksesta bussikatosten toimittamisesta kaupunginkäyttöön ja yrityksen vastineeksi saamasta mainostustilasta ja oikeudesta kyseisillä bussikatoksilla ja niiden yhteydessä sovitulla näytöllä (Taipale 2009). Myös oman tutkielmani esimerkki, Oulun Kesäkatu on osaltaan tällä tavoin yksityistetty.

Tilojen järjestyksenvalvonta voidaan myös ulkoistaa erikseen. 2010 vuonna Helsingin Poliisi on antanut Kauppakeskus Itiksen (silloin Itäkeskus) vartijoille valtuutuksen toimia järjestyksenvalvonnassa myös Tallinnanaukiolle. Tapaus oli Suomessa ensimmäinen julkisen tilan valvontaa ulkoistava sopimus. (Palovaara 2011.) Tällöin tilaa ei myöskään ollut vielä vuokrattu kauppakeskukselle.

Kaikkein selkeimmin yksityistäminen näkyy omistuksen kokonaisvaltaisena siirtämisenä yksityisen piiriin. Vaikka Suomessa yksityisomisteisia julkisia ulkotiloja ei juurikaan ole, järjestely on yleinen niin Isossa Britanniassa kuin New Yorkissakin, missä erityisesti aukiot ja puistot saattavat usein kuulua yksityisen omistuksen piiriin. Näille yksityisille puistoilla ja aukioilla on tyypillistä, että ne sulkeutuvat illalla tai niissä voi olla kameravalvontaa. (Németh & Schmidt 2011.) Toisaalta tämänkaltaisia tiloja myös suunnitellaan ja toteutetaan alunperinkin yksityiseen omistukseen (Schindler 2018).

Yksi uusi tilan yksityistämisen muoto saattaa syntyä digitalisaation ja tietoyhteiskunnan myötä. Kaupunkien yhteydessä puhutaan nk. älykkäistä kaupungeista (engl. "smart city"). Sille tyypillistä ovat lähes kaikille elämän osa-alueille levittäytyvät digitalisaatio, informaatio- ja kommunikaatioteknologiat, sekä esineiden internet. Nämä puolestaan mahdollistavat laajamittaisen tiedonkeruun avoimeksi dataksi. (Kyrönviita, 2017.) Kaupunkien kehittämiseksi informaatio tulee olemaan kullannarvoista, mutta yksityistämisen kannalta avainasemassa on, tuleeko kaikki data olemaan julkisesti hallinnoitua? Digitaalisessa maailmassa on jo nyt hyvin paljon tiedonvapaus- sekä tiedonkeruun luvallisuuden ongelmia puhumattakaan siitä, miten suuri osa keruusta tapahtuu piilotetusti, kohteilta salaa. Kysymykset kuten kenellä on lupa kerätä dataa julkisessa tilassa ja kenellä

on oikeus varastoida ja hallinnoida julkisesta tilasta tuotettua dataa, tulevat tulevaisuuden yksityistämisen merkitsemään entistä enemmän. Julkisilla paikoilla on ollut jo pitkään esimerkiksi yksityisesti hallinnoitua videovalvontaa (Koskela, 2002; Koskela 2003).

3.2 Yksityistämisen vaikutuksista julkisuuteen

Yksityistämisen mahdollisilla negatiivisilla vaikutuksilla on takanaan hyvin perimmäisenlaatuinen syy: julkisilla toimijoilla ja yksityisillä erityisesti voittoa tavoittelevilla toimijoilla on jo lähtökohtaisesti hyvin erilaiset tarkoitusperät. Siinä missä julkisen tahon voisi olettaa suunnittelevan viihtyisää julkista tilaa yhteisen hyödyn nimissä, yksityiseltä toimijalta ei ole loogista odottaa samoja tarkoitusperiä. Yksityinen toimija hyötyy viihtyisän, yhteistä hyötyä luovan julkisen tilan rahoittamisesta ja omistamisesta maineen kautta. Tämän eron vaikutukset ovat voimakkaampia, mitä lähempänä yksityisen toimijan tiloja luotu julkinen tila on, sillä julkinen tila on silloin sijainnillaankin toimijaan kytketty mielikuvia muokkaava tekijä. (Nèmeth & Schmidt 2011.) Esimerkiksi kauppakeskusten puolijulkiset keskusaukiot ovat hyvin vahvasti kauppakeskuksia itseään edustavia tiloja (Rantanen 2006, 50–51).

Suunnittelussa ennakoimattomat tilan käyttäjät nähdään mainetta luovassa tilassa helposti haittana (Nèmeth & Schmidt 2011). Vaikka tällä ei olisi vielä suoraan vaikutusta kuka tilaan päästetään ja kuka sieltä poistetaan, saatetaan tilaa valvomalla, järjestelmällä ja suunnitteleamalla luoda mielikuvaa kuka sinne kuuluu (Nèmeth & Schmidt 2011; Moeckli 2016, 72–75, 102–104). Vielä pidemmälle vietyä tilasta voidaan suoraan poistaa häiritseväksi katsottuja henkilöitä ja tämän vuoksi erityisesti valvonnan sekä siihen liittyvän päätöksenteon siirtyminen julkisten toimijoiden ulkopuolelle on ongelmallista tilojen inklusiivisuuden ja siten julkisuuden kannalta. Valvonta paitsi muuttuu, mutta myös lisääntyy usein määrällisesti yksityistämisen myötä. Perusteluihin kuuluvat ylläpidon helpottaminen ja kuluissa säästäminen, mutta myös turvallisuus ja yleinen järjestys. Valvontaa on tilan tapauksessa niin tarkkailu kuin tilassa tapahtuvaan toimintaan puuttuminen ja tilasta poistaminenkin. Puolijulkiset tilat esimerkiksi säännönmukaisesti kieltävät tilassa mielenosoittamisen, mikä on yhteiskunnallisesti keskeinen osa-alue julkisen tilan merkitykselle. (Koskela 2011; Moeckli 2016, 75–76, 79–98.)

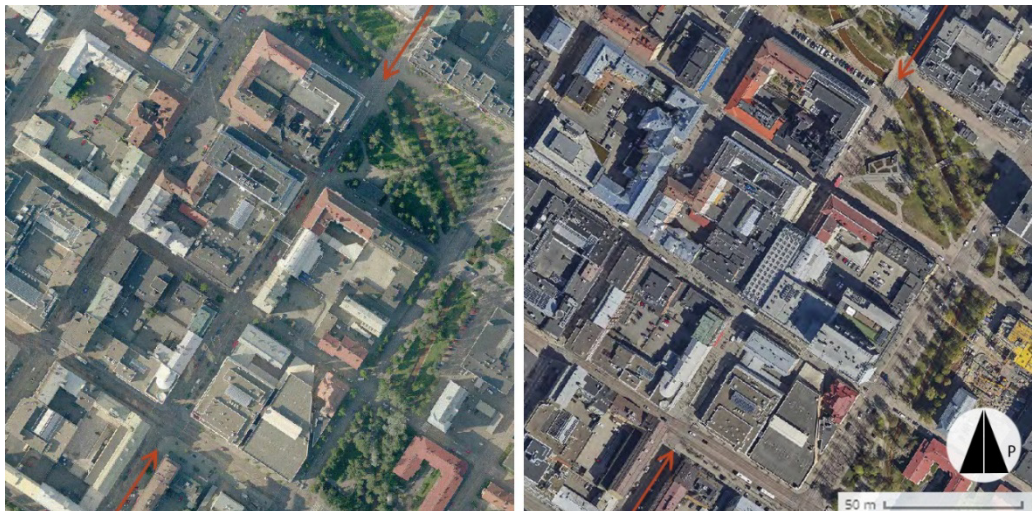
Yleisin yksityistämistä puoltava argumentti on niin tilojen, kuin palveluidenkin kohdalla on kustannustehokkuus. Todellisuudessa vastuu rahoituksesta, palvelusta – tai tämän tutkielman kontekstissa tilasta – ja sen ylläpidosta, sekä myös riskeistä, kuitenkin on edelleen julkisella sektorilla. (Taipale 2009, 37.) Suora hallinnointi siirtyy järjestämisen mukana kuitenkin yksityisen sektorin toimijalle, jolloin julkinen päätäntä on askeleen kauempana muutosten käytäntöönpanosta. Samalla yksityisen toimijan päätöksentekotavat

sekä joskus toiminta eivät ole julkisen tavoin läpinäkyviä, jollei sopimuksia laadittaessa ole niihin erikseen kirjattu läpinäkyvyyteen liittyviä ehtoja. Hallinta ei siis ole enää julkista eikä siten kaikkien nähtävissä ja kansalaisten osallistuttavissa. (Taipale 2009, 45–48, 119–153.)

4. KAUPPAKESKUS VALKEA JA ISOKATU

Kadut, puistot ja aukiot ovat julkisista tiloista julkisimpia. Niiden käyttäjät ovat näkyvillä ja ne ovat Suomessa kaikkien käytettävissä vuorokauden ympäri mahdollisia poikkeusjärjestelyjä lukuun ottamatta. Mahdolliset poikkeusjärjestelytkin ovat pääsääntöisesti olleet väliaikaisia tapahtumia. Siten Oulussa julkisen Isokadun päälle rakennettu kauppakeskus Valkean lasiseinin rajattu sisätila onkin poikkeuksellinen esimerkki julkisen tilan siirtymisestä yksityisen piiriin. Poikkeavan tästä tapauksesta tekee hankkeen etenemisprosessin kulku sekä nykyinen omistus – katu edelleen kuuluu Oulun kaupungille, mutta lasiseinät, tuulikaapit, sekä kate Osuuskauppa Arinalle. Valitsinkin tapauksen tarkasteltavaksi juuri sen erikoislaatuisuuden vuoksi. Isokatua ja sen katettua kadunosaa havainnollistavat kuvassa 1 esitetyt ilmakuvat ennen ja jälkeen katteen rakentamisen.

Materiaalina tapauksessa käytin Oulun paikallisen sanomalehden, Kalevan, verkkoon arkistoituja uutisia ja mielipidekirjoituksia, sekä Wikimedia Commons -sivustolle ladattuja vapaasti käytettäviä kuvia. Hain tapaukseen liittyviä uutisia ja kuvia hakusanoin Isokatu, Valkea, ja Kesäkatu. Kaikkiaan tapaukseen liittyviä kirjoituksia löytyi 46, joista 1 oli näköislehti Kale!:n artikkeli, 2 mielipidekirjoituksia ja 2 Puheenaihe-tekstejä. Loput 41 olivat uutisia. Paikallisuutisten materiaalista selvisi tilan kehityksen sekä siihen liittyvien päätösten kulku. Lisäksi materiaali avasi prosessin aikana esitettyä kritiikkiä ja lopulta tilan käyttöä ja muokkautumista katteen ja lasiseinien jälkeen. Kuvamateriaalista etsin vastaavasta paikasta otettuja kuvia kuvapareiksi (tai kolmikoiksi) tilan kehityksen vertailuksi. Valitsin myös Isokadun katetun osan sisältä etelään ja pohjoiseen avautuvat kuvat, jotka havainnollistavat tilaa.

Kuva 1. Ilmakuviissa Oulun keskustan Isokatu vuosina 2009 (vas.) ja 2022. Isokatu on korostettu punaisin nuolin. Katetuksi tullut kadunosaa kuvassa keskellä. © Oulun kaupunki, yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut.

4.1 Isokatu muuntuu Kesäkaduksi

Yleissuunnitelmasta, johon kuului Oulun kaupungin keskustassa sijaitsevan Isonkadun osan kattaminen, uutisoitiin ensimmäistä kertaa Oulun paikallislehti Kalevassa tammi-kuussa vuonna 2009 (Kempainen, 2009). Virallisesti yleissuunnitelma julkistettiin ja asetettiin näytille 26.5.2009, jolloin hankkeesta uutisoitiin seuraavan kerran. Yleissuunnitelman toteuttaminen muilta kuin Isokadun osin alkoi 2010. (Sankala 2009.)

Seuraavan kerran Isokatua koskevasta hankkeesta uutisoitiin vasta 2013 lokakuussa, jolloin julkistettiin kadun ylle nousevan kauppakeskuksen nimi: Valkea (Kaleva 2013a). Myöhemmin vielä lokakuussa keskustelu kiihtyi. 17.10.2013 julkaistiin ensimmäinen syntyvän katetun tilan luonnetta pohtiva artikkeli. Otsikko nosti esiin mahdollisuuden tilan sulkemisesta öisin, ja kärkein kritiikki tiivistettiin artikkelissa seuraavasti: ”– Arinan esittäjä ratkaisu ei ole enää katutilaa, vaan että siinä yhdistetään isolla ’tuulikaapilla’ kaksi rakennusta Isonkadun molemmin puolin käytännössä yhdeksi rakennukseksi.” Uutisessa tuotiin esille myös kaupunginarkkitehdin eriävä näkemys, että muutos on asemakaavan mukainen. (Laine 2013.) Jo viikko tämän jälkeen uutisoitiin, että keskustan asukkaat ja muut toimijat vastustivat sulkemisen mahdollisuutta (Kaleva 2013b). Samalla viikolla julkaistiin Oulun kaupungin tarkastusarkkitehdin haastattelu, jossa ”luvattiin”, että kadun auki pysyminen varmistetaan (Aho 2013a).

Joulukuussa 2013 ELY-keskuksen (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) alueidenkäyttöyksikön vastaava päällikkö otti Kaleva-lehden haastattelussa kantaa suunniteltuihin muutoksiin Isokadun osalta. Hänen mukaansa asemakaava ei jättänyt tulkinnanvaraakaan, vaan kadulta oli päästävä kulkemaan vuorokauden ympäri ja pyörälläkin. Lisäksi jutussa kerrotaan:

”– niin merkittäviä muutoksia kuin tuulikaappien rakentamista tai Isonkadun päätjän kokonaan sulkemista yön ajaksi ei voi tehdä pelkillä poikkeamismenettelyillä.

’Kaupunki ei voi myöskään solmia sopimuksia, jotka ovat asemakaavan vastaisia.’

Mikäli tällaisiin muutoksiin haluttaisiin kaikesta huolimatta ryhtyä, pitäisi kaava käsitellä siltä osin uudelleen. Silloin kaikilla kaupunkilaisilla olisi taas mahdollisuus keskustella ja tarvittaessa valittaa päätöksistä.” (Aho 2013b.)

Samana päivänä julkaistiin toinen artikkeli, josta selvisi, että Citycon Oyj, joka omisti liiketiloja tulevan Valkean naapurikiinteistöissä, oli jättänyt huomautuksen rakennus- ja aloitusluvasta mm. Isokadun katetulta osuudelta. Tämä viivästytti rakennusluvan käsittelyä, joka oli tarkoitus tehdä 4.12. (Aho 2013c.)

Seuraavan vuoden tammikuussa paikallislehti Kaleva uutisoi, että kaikki seitsemän (7) rakennuslupaa oli myönnetty kauppakeskukselle rakennuslautakunnassa. Vastustusta oli saanut kuitenkin kauppakeskuksen ja kävelykadun osuudet. Mielenkiintoisen yksityiskohdan muodosti maininta, että rakennuslupia olivat kävelykadun osuutta lukuun ottamatta hakeneet S-ryhmä ja Arina Kiinteistöt Oy. Kävelykadun julkisen katutilan osuuden lupaa oli puolestaan hakenut Oulun kaupunki. (Kaleva 2014a.) Helmikuussa 2014 kerrottiin ELY-keskuksen valittaneen hallinto-oikeuteen rakennuslupapäätöksestä ja vaatineen asemakaavan muutosta. Valitus koski ainoastaan Isokadun katetuksi tulevan osan lasiseiniä, jonka automaattiovet kaventaisivat toteutuessaan n. 4,5 m:n levyiseksi. (Kaleva 2014b.) Kuukausi myöhemmin Oulun kaupungin rakennuslautakunnasta otettiin kantaa, ettei ELY-keskuksella olisi ollut rakennuslain pykälän 192 mukaan valitusoikeutta. ELY-keskuksen valituksen kerrotaan perustuneen kuitenkin pykälään 193, joka ei rakennuslautakunnan mukaan ollut asianmukainen tässä tapauksessa. (Laine 2014.) Huhtikuussa Citycon Oyj veti pois aiemmin hallinto-oikeudelle jättämänsä valituksen, joka olisi saattanut hidastaa rakentamisen etenemistä (Klemettilä 2014). Valituksesta ei ollut mainintaa aiemmissa uutisissa, jotka olin aineistooni löytänyt. Vielä ennen kesää 2014 kauppakeskuksen ja samalla Isokadulle rakennettavan katteen rakennuttajaksi selvisi Skanska (Sankala 2014a) ja syksyllä Isokadun katettava osuus suljettiin autoilta ja rakentamista valmistelevat työt alkoivat (Wallenius 2014).

Lokakuussa 2014 Kaleva uutisoi hallinto-oikeuden päätöksestä ELY-keskuksen valitukseen. Valitus hylättiin ja lasisia päätyseiniä ei katsottu ”katutilan kiinteiksi rakenteiksi”. Uutisesta ilmeni myös, että keskeistä oli vaatimus, että Isokadun on oltava ”läpikuljettava kävellen yleensä ympäri vuorokauden”, minkä katsottiin edelleen toteutuvan. (Leinonen 2014.) Myöhemmin samana vuonna paikallislehdessä kerrottiin edelleen, että yhdyskuntalautakunnassa oli laadittu käyttösopimus katetusta katuosuudesta Osuuskauppa Arinan ja Oulun kaupungin välillä. Käyttösopimukseen oli kirjattu, että ”– katuosuus on asemakaavassa jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu, jossa huolto- ja tontille ajo on sallittu. Asemakaavan mukaan katettu katutila on päistään lasirakenteinen ja oltava kävellen läpikuljettava yleensä ympäri vuorokauden.” Sopimuksen mukaan kadun osalla ei kuitenkaan saa pyöräillä, vaan polkupyörä on talutettava tilan lävitse. Siinä määriteltiin myös kiinteistönomistajan (Osuuskauppa Arinan) omistavan päätyrakenteiden rakenteet ja laitteet sekä vastaavan katuosuuden kulunvalvonnasta. Kadun osuudelle sovittiin myös tulevan kameravalvonta, josta kaupunki vastaisi Oulun kaupunki. Lisäksi yhdyskuntalautakunta voi erillisellä päätöksellä antaa luvan kadun osan sulkemisesta rajoitetuksi tapahtumien aikaan. (Sankala 2014b.)

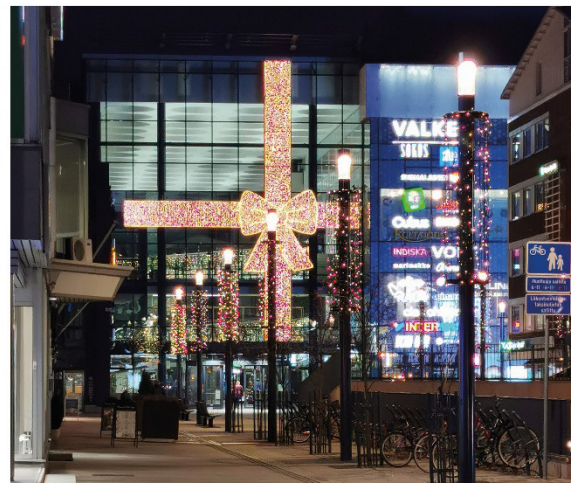
Seuraavan vuoden kesäkuussa 2015 Isokadun katetun osan rakentaminen sai poikkeamisluvan maankäyttösopimuksista Oulun kaupunginhallitukselta mm. pituudessaan. Perusteluna oli edesauttaa Osuuskauppa Arinan ja Citycon Oyj:n välisiä tonttikauppoja. Citycon Oyj omisti tontteja katettavan katuosuuden ympäriltä. (Sankala 2015.) Lokakuussa varmistui kauppakeskus Valkean ja siihen liittyvän katetun katutilan avautuvan huhtikuussa 2016 (Kaleva 2015). Marraskuussa samana vuonna uutisoitiin, että lasikatteen tukirakenteiden pystyttäminen oli aloitettu. Samassa uutisessa kerrottiin myös, että Osuuskauppa Arina oli todellakin ostanut ympäröivät tontit Citycon Oyj:ltä. Kate toteutuikin alkuperäistä rakennuslupaa pidempänä: sen pituus oli kasvanut 30 m:stä 60 m:iin kuten poikkeamislupa mahdollisti. (Mikkonen 2015.)

Valkean valmistumisesta ja avajaisista kirjoitettiin 14.4.2016. Samalla aukesi kauppakeskuksen yhteydessä katettu Isokadun osa, jota oli jo pidemmän aikaa prosessin edetessä kutsuttu Kesäkaduksi. (Kaleva 2016a.) Selkeyden vuoksi käytän tästä eteenpäin kadun osasta Kesäkatu-nimitystä katteen valmistumisen jälkeiseltä ajalta.

Isokadun muutosta Kesäkaduksi olen havainnollistanut vertailevin kuvin (Kuvat 2 ja 3). Kesäkadulle muodostuneesta sisätilasta antaa kuvan puolestaan kuva 4. Sisäkuviissa avautuvat näkymät niin pohjoiseen kuin eteläänkin.

Kuva 2. *Kuvissa toistuu näkymä Isokadulta kohti nyt katettua kadun osaa edelleen etelästä päin. Kuvat ovat vuosilta 2013 (yllä), 2015 (alla vas.) sekä 2020 joulukuulta ja havainnollistavat tilan muutosta lasikatteen rakentamisen myötä.*

Kuva 3. Kuvaparissa avautuu näkymä Isokadulta kohti nyt katettua kadun osaa 2015 toukokuussa (yllä) ja 2016 tammikuussa. Kuva on otettu eteläpuolelta rakentuvaa kauppakeskusta.

Kuva 4. Sisäkuva Isokadun katetulta kadun osalta kohti etelää 2019.

4.2 Kehitys ja tapahtumat kattamisen jälkeen

Kesäkadun kehitys ei loppunut kuitenkaan avajaisiin. 23.4.2016 uutisoitiin kauppakeskukseen ja Kesäkadulle laadituista nuorten pelisäännöistä, jotka tulivat näkymään kauppakeskuksen näytöillä. Pelisääntöjen kerrottiin olevan osa RAY:n nuoria osallistavaa ja tasa-arvoistavaa projektia kaupallisissa tiloissa. (Ervasti 2016.) Seuraavan kerran kadusta uutisoitiin kesällä 2016, jolloin Kesäkadun sisäänkäynteihin oli kiinnitetty pyöräilyn kieltävät liikennemerkkit. Osalle käyttäjistä oli jäänyt uutisen mukaan epäselväksi, saiko pyörää vielä tilan lävitse kuljettaa, vaikka se oli taluttamalla edelleen sallittua. (Akimo 2016.) Kesäkadun maineeseen liittyvää uutisointia esiintyi ensimmäisen kerran kesäkuun lopussa. Tällöin Oulun paikallislehti Kalevan kaupunkilehti Kale! julkaisi artikkelin, jossa tutustuttiin Kesäkatuun yöaikaan. Artikkelissa mainittiin kadun olleen hyvin rauhallinen ja häiriötön, vaikka se oli leimattu ”*Etukäteen vähintään alkoholistien vakiopaikaksi* –”. (Hautala 2016.)

Tilan fyysisestä kehityksestä uutisoitiin seuraavaksi lauantaina 13.8.2016, kun Osuuskauppa Arina Oyj haki Oulun rakennusvalvonnalta määräaikaista lupaa tuulikaappien

rakentamiseen Kesäkadun päihin. Arinan hallintojohtajan mukaan vaikutukset selviäisivät vain kokeilemalla. Perusteluina tuulikaappien tarpeellisuudelle mainittiin lämpöhukan estäminen ja tilassa työskentelevien mukavuus. Uutisessa tuodaan uudemman kerran esiin, että asemakaava ei sallisi suoralla rakennusluvalla tuulikaappien rakentamista. (Hentilä 2016.) Jo seuraavana maanantaina Kalevassa kirjoitettiin tuulikaappien luvan hakemisesta kertoneen uutisen keränneen tunnepitoisia kommentteja lukijakunnalta puolesta ja vastaan. Kriittisissä kommentteissa toistui epäily kadun asteittaisen kehityksen tarkoitushakuisuudesta. (Kaleva 2016b.) Kaupungin päätöksestä myöntää tuulikaappeille rakentamislupa kerrottiin 4.10.2016. Perusteluissa myöntämiselle mainittiin tuulikaappien läpinäkyvyys, selkeä merkintä ja esteettömyyden säilyminen. Myös lämpöhukan estäminen Kesäkadulta mainittiin. (Leinonen 2016.)

Marraskuussa 2016 julkaistiin uutinen, jossa kerrottiin Kesäkadun ympärille syntyneistä lieveilmiöistä. Oulun huumekaupan mainittiin siirtyneen osin Kesäkadulle. Ilmiön kerrottiin liittyvän lämmitettyjen tilojen mukavuuteen. (Kempainen 2016.)

Seuraavan kerran Kesäkatu esiintyi Kalevan artikkeleissa maaliskuussa 2017. Tällöin uutisoitiin aiemman käyttösopimuksen perusteella haetusta ja Oulun yhdyskuntalautakunnan myöntämästä luvasta sulkea Kesäkatu osittain maksuttoman naisten illan ajaksi lauantaina 18.3.2017. Erikoislaatuisen luvasta teki se, että tila olisi suljettu muilta kuin naisilta. (Kaleva 2017a.) Oulun tasa-arvotoimikunnan puheenjohtaja kritisoi luvan antamista ja hänen haastattelunsa julkaistiin samana päivänä. *”Tehtyä päätöstä ei voi perustella edes tilaisuuden maksullisuudella, koska maksua ei peritä. Ymmärtäisin kauppakeskuksen sulkemisen, mutta en julkisen katutilan sulkemista”*, haastattelussa kerrotaan (Pasanen 2017a). Myöhemmin samana päivänä uutisoitiin vielä kauppakeskus Valkean esittämästä sulkemisaikeita koskevasta anteeksipyyntöstä. Jutussa kerrotaan, että tapahtuma tulee olemaan avoin miehillekin. (Pasanen 2017b.) Tapahtuman jälkeisestä uutisoinnista selviää kuitenkin, ettei miehiä juuri ollut tapahtuman yleisössä (Ervasti 2017).

Maaliskuussa 2017 ilmestyi kriittinen mielipidekirjoitus, jossa Kesäkatu luonnehdittiin vaaralliseksi ja turvattomaksi paikaksi (Kuusela 2017). Seuraavassa kuussa paikallislehdessä heräteltiin lukijoiden kesken puheenaihetta Kesäkadun käytöstä. Jutussa lehden kokoama raati myös äänesti pitäisikö tilan käyttöä muuttaa esimerkiksi sulkemalla tilan öiden ajaksi. Ainoa muutostoive, joka esitettiin ei tukenut kadun sulkemista vaan nuorisolle suunnattujen tilojen lisäämistä kauppakeskuksessa. Kirjoituksesta selviää myös, että Kesäkadulla tai sen yhteydessä on ollut yli 250 poliisitehtävää tammi-maaliskuussa vuonna 2017. (Hujanen 2017.)

18.5.2017 uutisoitiin Kesäkadun sulkemiseksi haetusta luvasta 10.6.2017 suunnitellun ikärajalaisen miestentahtuman ajaksi. Tapahtuma olisi auki muillekin kuin miehille, mutta kadulla olisi K18-anniskelualue. (Kaleva 2017b.) Lupa tapahtumalle myönnettiin pian (Kaleva 2017c). Samana kesänä pohdittiin vielä kadulla feissaamisen eli katuvarainhankinnan asemaa. Käytösopimuksen mukaan kiinteistönomistaja päättää myyntitoiminnasta, mutta jutussa ilmenee, että myyntipaikattomana toimintana siitä ei ole suoraan säädetty sopimuksessa. (Harju 2017.)

Seuraavana vuonna uutisointi Kesäkadusta alkoi harvenemaan ja seuraamaan toistuvia aiheita. 17.4.2018 kerrottiin poliisin suorittamista tehovalvontaiskuista Kesäkadulle ja myös valvoneen tilaa tehostetusti vuoden alusta alkaen. Tehovalvontojen aikana tilasta poistettiin yhteensä 14 ihmistä. Lisäksi kirjoitettiin yksi (1) sakko sekä kirjattiin huumausaineen käyttörikos. Myös maassaolon edellytykset tarkastettiin 27 henkilöltä. Puutteita edellytyksissä ei havaittu. Yleistilannetta kuvattiin rauhalliseksi ja alueen poliisia työllistävän vaikutuksen johtuvan kadun ihmisiä keräävästä vaikutuksesta. (Mikkonen 2018.) Samana vuonna 11.9. kerrottiin, että Kesäkatu suljettaisiin uudestaan naisten illan ajaksi. Tällä kertaa sulkeminen ei koskenut tiettyjä sukupuoliyryhmiä. (Kaleva 2018.)

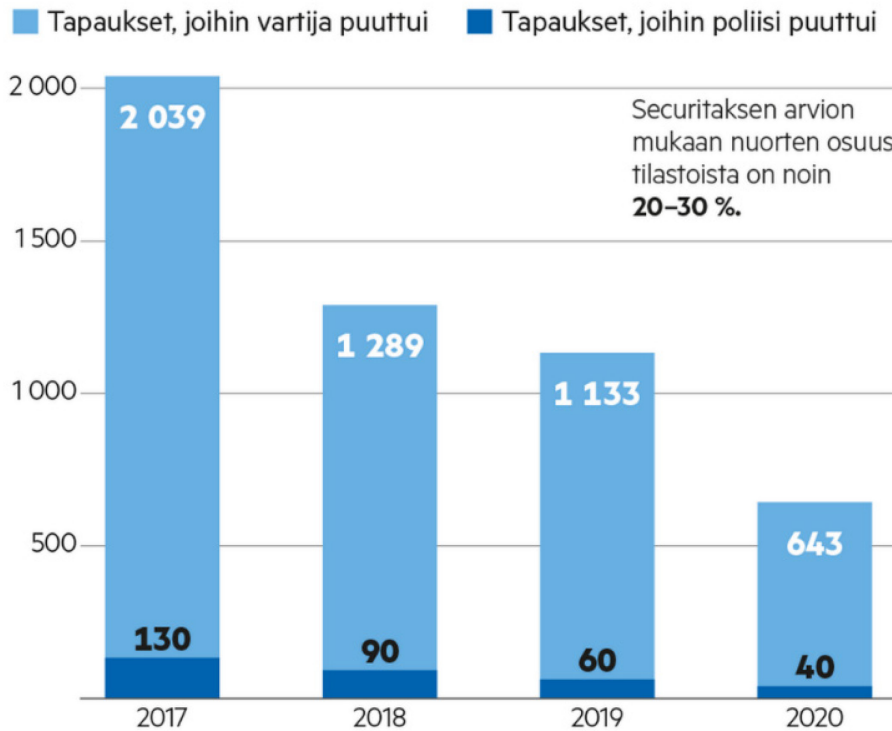
Tammikuussa 2019 Oulun kaupunginhallituksen puheenjohtajaa haastateltiin valtuuston avoimessa turvallisuusseminaarissa esiin nostetusta Kesäkadun sulkemisesta öiksi. Turvallisuusseminaari oli järjestetty Oulussa selvinneen alaikäisiin kohdistuneiden törkeän rikosvyyhdin vuoksi. *”Maankäytösopimuksessa on klausuuli, jossa sanotaan, että jos turvallisuustilanne vaatii, kaupunki voi esittää katuosuuden sulkemista. – – tämä argumentti on olemassa – että se on avoin katu ja sellaiseksi sovittu,”* kertoi kaupunginhallituksen puheenjohtaja aiheen eri puolista. (Pasanen 2019.) Pian tämän jälkeen lehdessä julkaistiin kattavampi artikkeli Kesäkadulla tapahtuvien häiriöiden ja eri rikosten määristä katteen valmistumisen jälkeen. Tilanne tiivistettiin otsikossa mainetta paremmaksi. (Siikaluoma 2019.) Kesäkadun turvallisuuden puolesta julkaistiin samana päivänä myös mielipidekirjoitus (Salminen 2019). Aiheen tiimoilta syntyi myös Puheenaihekirjoitus helmikuussa 2019, jolloin pohdittiin Kesäkadun öistä sulkemista. Kaleva kokosi mielipideraadin Oululaisista, jotka äänestivät 4-1 sulkemista vastaan. (Rahko 2019.)

Syyskuussa 2019 ilmoitettiin naisten illan sulkevan Kesäkadun tapahtuman ajaksi uudemman kerran (Rättilä 2019a) ja kaksi kuukautta myöhemmin katu ympäröivään Valkea-kauppakeskukseen avattiin pop up -nuokkari erityisesti nuorten kehitysehdotuksen mukaisesti (Rättilä 2019b). Vuotta myöhemmin uutisoitiin koronarajoituksista Kesäkadulla. Muun muassa istumapaikat poistettiin ja oleskelu kiellettiin 1.12.2020 alkaen. (Leinonen 2020.) Viimeisessä aineiston uutisessa avataan uudemman kerran Kesäkadun

lieveilmiöistä tilastojen kautta (Kuva 5). Ongelmien kerrotaan vähentyneen vuosittain ja tilan olevan tehokkaassa valvonnassa. Haastateltu poliisi kuitenkin mainitsee huolen myöhään viipyvistä nuorista. (Niskasaari 2022.)

HÄIRIÖT VALKEASSA

Graafissa esitetään, kuinka usein vartijan piti poistaa ihmisiä Kesäkadulta sekä tilanteiden määrä, jolloin myös poliisi kutsuttiin paikalle.

Kuva 5. Varti-joita ja poliisia työllistyneet tapaukset Kesäkadulla vuosina 2017–2020.

Lähde: Kauppakeskus Valkea/Securitas

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Oulun keskustaan, kauppakeskus Valkean keskelle, syntyneitä Kesäkatua ja sen luonnetta julkisena tilana määrittää jo virallisestikin käyttösopimus Oulun kaupungin ja Osuuskauppa Arinan välillä. Etsinnästä huolimatta itse käyttösopimusta oli vaikea löytää, mutta sen sisällöstä löytyi jonkin verran tietoa jo aineistona käyttämäni uutisista. Sopimuksen sisältöön jäi kuitenkin myös aukkoja. Esimerkiksi Kesäkadun omistuksesta oli vain epäsuoraa viitettä. Ulkopuolisten lähteiden avulla selvisi kuitenkin, että Oulun kaupunki edelleen virallisestikin omistaa Kesäkadun julkisen kadun, sillä Osuuskauppa Arina on vuokrannut sen Oulun kaupungilta. Samasta lähteestä selviää myös, että Arina on vuokrannut Oulun kaupungilta kadun yli johtavat kävelysillat. (Valkea-kauppakeskus 2016.) Niidenkin voidaan siis olettaa virallisesti kuuluvan Oulun kaupungille. Omistuksen suhteen Kesäkatu on siis yksityistetty vuokraamalla, kun taas tilaa muutoin rajaavat lasiseinät, niiden tukirakenteet, laitteistot ja myöhemmin rakennetut tuulikaapit ovat käyttösopimuksen mukaan Arinan omaisuutta.

Käyttösopimus myös määrittäi ainakin laatimishetkellään 2014 katuosuuden edelleen asemakaavan mukaisesti kävely- ja pyöräilykaduksi, jolla tontille- ja huoltoajo oli sallittua. Samalla sopimus kuitenkin kielsi katuosuudella pyöräilyä, vaikka pyörän sai edelleen tulla tilan lävitse. Katuosuuden lasiseiniin automaattisten ovien viereen ilmestyi myös pyöräilyä kieltävät liikennemerkkit. Mikäli sopimusta ei ole muutettu 2014 vuoden jälkeen, on tämä vähintäänkin ristiriitaista pyöräilyä suhteen. Muuta kulkua määrittävää sopimuksessa oli lähteideni mukaan vaatimus, että katutila on pääosin ympärivuorokautisesti läpikuljettavissa. Kalevan uutisten perusteella jäi epäselväksi, suljettiinko Kesäkatu lopulta öisin vai ei. Olen kuitenkin varmistanut oululaisilta tuttaviltani, että Kesäkadun lävitse pääsee edelleen öisinkin kulkemaan vapaasti.

Toiminnan suhteen käyttösopimus kuitenkin takaa vuokratun katutilan julkisen luonteen säilymistä niiltä osin, kuin se on sopimuksessa huomioitu. Esimerkiksi tilan käyttö ilmaiseksi ei-kaupallisiin tapahtumiin on mahdollistettu, vaikka tämä vaatii varauksen. Sen sijaan kaupalliset tapahtumat, sekä tilassa myyminen tai jopa varainkeruu on määritetty Arinan hallinnoimaksi toiminnaksi, jonka luvista se käyttösopimuksen mukaan päättää ja jota koskee Arinan määrittämä hinnasto. (Oulun kaupunki 2023.)

Sopimuksessa myös todettiin, että katuosuudella kulkua voidaan rajoittaa yhdyskuntalautakunnan määräyksellä tapahtumien ajaksi. Tilan tapahtumista kertovista tapauksista kuuluisimman muodosti Kesäkadulla 18.3.2016 järjestetty naisten ilta, johon viitattiin

vielä vuosittain tapahtuman jälkeen. Päätös sulkea tila muilta kuin naisilta herätti kritiikkiä ja yhteydenottoja tasa-arvovaltuutetulle. Kadun osan sulkeminen tapahtumien ajaksi esitettiin mahdollisena tapahtuman maksullisuuden ja tilan rajallisuuden perusteella. Lisäksi myöhemmin järjestetyn miestentapahtuman yhteydessä anniskelu nostettiin esille yhdeksi Kesäkadun sulkemisen perusteluksi tapahtuman ajaksi. Ratkaisevaksi tekijäksi näyttääkin nousseen, että rajoittamisen tulisi olla tasapuolista mm. sukupuolen perusteella, mikä onkin keskeinen tekijä tilan inklusiivisuuden kannalta.

Viimeinen osa-alue, jota käyttösopimus uutisten mukaan määrittää oli Kesäkadun kulun ja järjestyksenvalvonta – eli hallinta. Sopimuksesta uutisoitaessa vuonna 2014 kadulle piti tulla kameravalvonta, josta vastaisi Oulun kaupunki. Kulunvalvonta, ilman tarkempaa erittelyä, puolestaan kuului uutisten perusteella Osuuskauppa Arinalle. Valkean sivuilla kuitenkin kerrotaan, että kauppakeskus ja siten sen omistava Arina olisivat kustantaneet poliisin valtuuttamana järjestyksen valvonnan, mukaan lukien sopimuksessa mainitun kameravalvonnan (Valkea-kauppakeskus 2019).

Itse sopimuksen ohella valvonnasta kerrottiin erityisesti Kesäkadun valmistuttua. Usein valvontaan liittyvät uutiset pohtivat tilan mainetta ja turvallisuutta. Erityisen usein tässä yhteydessä mainittiin nuoret, päihteidenkäyttäjät ja huumekauppiaat. Näistä ryhmistä nuoria kuitenkin käsiteltiin ryhmänä, jonka viihtyvyyden edellytyksiä pyrittiin parantamaan. Nuorten kohdalla voisi siis sanoa, että inklusiivisuutta on pyritty kehittämään. Samalla hallintaan liittyvissä uutisissa mainittiin kuitenkin myös poliisin huhtikuussa 2018 suorittamasta tehovalvonnasta. Tästä tapauksesta kertovasta aineistosta erottuu erityisesti maassaolon edellytysten tarkastamiset. Valvonnan ajankohta on kiinnostava, sillä vuonna 2018 suoritettiin tehostettuja ulkomaalaisvalvonnan viikkoja maanlaajuisesti (Zieman 2018) ja toisaalta samana vuonna myös julkistettiin Suomessa mahdollisesti tapahtuvaa etnistä profilointia sekä sen kokemuksia tutkineen Pysäytetyt-projektin tulokset (Keskinen et al. 2018).

Tuloksissa ulkomaalaisvalvonnassa todetaan erityisen suuri etnisen profiloinnin riski ja lisäksi huomautetaan siihen liittyvän myös vahva kokemus etnisestä profiloinnista, vaikka poliisin ilmoittama kriteeristö perustuu kielitaitoon. Juuri Kesäkatuun liittyvässä uutisoinnissa ei ole viitteitä profiloidusta toiminnasta. Tehostetun valvonnan yhteydessä tapahtuva maassaolon edellytysten tarkastus voi kuitenkin viestittää tarkastetuille, etteivät he ole yhtä tervetulleita tilassa oletetun etnisyytensä vuoksi, jos kokemus on jo ennestään heille valtaväestöä tutumpi. Kokemus ei ole kaukaa haettu, sillä 2013 Euroopan neuvosto nosti esiin huolen, että Suomessa tarkastetaan papereita etnisiin perustein (Toivanen 2013) ja viime vuonna KHO (Korkein hallinto-oikeus) antoi tuomion 2016 tapahtuneesta profiloinnista katuprostituution tutkinnoissa (KHO 2022).

Positiivista lienee, että Kesäkatua koskevasta aineistostani puuttuvat maininnat yksityisten valvontaliikkeiden ylilyönneistä. Aiheesta on viime aikoina ollut paljon puhetta Espoon Iso-Omena-kauppakeskuksessa tämän vuoden tammikuussa tapahtuneen kuolemantapauksen jälkeen (Karppi 2023). Toisaalta jo ennen vuoden vaihdetta turvallisuusalan koulutuksen lyhyttä kritisoitiin (Ikävalko 2022) ja tammikuussa 2023 uutisoitiin Avarn Security-turvapalvelun järjestyksenalvojiin liittyvistä pidätyksistä (Lehtokari 2022). Yksityinen valvonta lieneekin oikeuksien ja tasavertaisuuden kannalta riskialttein osa tilan valvontaa.

Julkisuusmielikuvaan tilasta ja tilassa vaikuttavat kaikki edellä mainitut seikat, sekä myös oma kokemus tilasta. Kun katsoo Kesäkatua kauempaa tai läheltäkin ulkopuolelta ja vertaa tilaa aiempaan katukuvaan (Kuvat 2, 3 ja 4) huomaa selkeän eron julkisuudentunnossa. Mikäli ei ennestään tiedä Kesäkadun olevan vuorokauden ympäri läpikuljettavissa, olisi nykyistä kävelykatua lähestyessä helppo olettaa tila yksityiseksi atriumiksi. Odotukset tilasta ja sen säännöistä osana yksityistä kauppakeskusta asettavat myös saapujan mielessä odotuksia sallittavasta toiminnasta. Läpikulkeminen voi tuntua vieraannuttavalta, mikäli kulkija ei aio ostoksille. Myöskään sisältä (Kuva 4) tila ei aukea julkisemman tuntuiseksi, vaan vaikuttaa tyyppilliseltä puolijulkiselta kauppakeskuksen sisämaailmalta. Kadun julkista osaa ei ole myöskään erikseen merkitty.

Oulun Kesäkatu on uudenlainen puolijulkisen tilan muoto. Uutisoinnista välittyy, että se on muodostunut pidetyksi osaksi Oulun katukuvaa. Tilan julkista luonnetta on osin pyritty säilyttämään ennalta laaditussa käyttösopimuksessa, mutta tila on siitä huolimatta luonteeltaan puolijulkisen tuntuinen.

LÄHTEET

- Aho. E., 2013a. Tarkastusarkkitehti: Isokatu auki vaikka rälläkällä. *Kaleva* 26.10.2013.
- Aho. E., 2013b. Kolme uutta ihmettä Ouluun. *Kaleva* 03.12.2013.
- Aho. E., 2013c. Asemakaava voi mennä Valkean osalta uusiksi. *Kaleva* 03.12.2013.
- Akimo. M., 2016. Valkean pääovien uusi liikennemerkki aiheuttaa sekaannusta. *Kaleva* 02.06.2016.
- Ervasti. A., 2016. Kauppakeskus Valkeassa luotiin pelisäännöt nuorille. *Kaleva* 23.04.2016.
- Ervasti. A., 2017. Valkean kesäkadun naisten illassa oli – paljon naisia. *Kaleva* 18.03.2017.
- Harju. A., 2017. Saako Valkean kesäkadulla feissata?. *Kaleva* 30.06.2017.
- Hautala. A-T., 2016. Oulun Kesäkadun yössä on hiljaista. *Kaleva* 30.06.2016.
- Hentilä. N., 2016. Arina hakee lupaa tuulikaappien rakentamiseen kauppakeskus Valkeaan. *Kaleva* 13.08.2016.
- Hujanen. E., 2017. Puheenaihe: Pitääkö Valkean kesäkadun käyttöä muuttaa?. *Kaleva* 08.04.2017.
- Ikävalko. K., 2022. Järjestyksenvälvojiksi pääsee liian helposti. [e-julkaisu] *Yle Uutiset*. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20010800> [10.4.2023].
- Jacobs. J., 1961. *The Death and Life of Great American Cities*. NewYork: Random House.
- Kaleva., 2013a. Nimi valittu - Arinan kauppakeskuksesta tulee Valkea. *Kaleva* 01.10.2013
- Kaleva., 2013b. Aasukkaat vastustavat Isonkadun sulkemista. *Kaleva* 23.10.2013.
- Kaleva., 2014a. Valkea-kauppakeskus sai luvat. *Kaleva* 08.01.2014.
- Kaleva., 2014b. Ely-keskus valitti Isokadun rajaamisesta lasiseinillä. *Kaleva* 07.02.2014.
- Kaleva., 2015. Valkean avajaispäivä varmistui – kuutisenkymmentä liikettä avaa huhtikuussa. *Kaleva* 28.10.2015.
- Kaleva., 2016a. Valkea avasi ovensa tänään – ”Ämpäreiden sijaan liikkeet pääosassa”. *Kaleva* 14.04.2016.
- Kaleva., 2016b. Arinan tuulikaappihaaveet keräsivät kitkeriä ja kannustavia kommentteja. *Kaleva* 15.08.2016.
- Kaleva., 2017a. Valkean kesäkatu suljetaan miehiltä lauantai-iltana Oulussa – tasa-arvovaltuutetun toimisto käsittelee asian. *Kaleva* 15.03.2017.

- Kaleva., 2017b. Valkean Kesäkatu halutaan sulkea nyt miestentahtuman vuoksi – K18-anniskelualue, naisetkin mukaan. *Kaleva* 18.05.2017.
- Kaleva., 2017c. Kauppakeskus Valkea sai luvan Kesäkadun sulkemiseksi miestentahtumalle. *Kaleva* 23.05.2017.
- Kaleva., 2018. Kauppakeskus Valkea sulkee Kesäkadun Naisten ilta -tapahtuman vuoksi – viime vuonna tapahtuma aiheutti kohun. *Kaleva* 11.09.2018
- Karppi. T., 2023. Kuolemantapaus Isossa Omenassa. [e-julkaisu] *Yle Uutiset*. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20011892> [10.4.2023].
- Kempainen. S., 2009. Ydinkorttelien suureellisuus ihmetytti. *Kaleva* 15.01.2009.
- Kempainen. S., 2016. Oulun huumeakauppiat siirtyvät sisätiloihin, Valkea houkutteleva kauppapaikka. *Kaleva* 13.11.2016.
- Keskinen. S. et al., 2018. Pysäytetyt – Etninen profilointi Suomessa. [e-julkaisu] Pysäytetyt. Saatavissa: <http://www.profiling.fi/> [10.4.2023].
- Klemetilä. P., 2014. Citycon veti pois Valkea-valituksen. *Kaleva* 10.04.2014.
- Korkein Hallinto-oikeus. 2022. KHO:2022:106. [e-julkaisu] Vuosikirjapäätökset. Saatavissa: <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/vuosikirjapaatokset/1662440009521.html> [10.4.2023].
- Koskela. H., 2002. Video Surveillance, Gender and the Safety of Public Urban Space: "Peeping Tom" Goes High Tech?. *Urban Geography*, 23 (3), s. 257–278.
- Koskela. H., 2003. 'Cam era' – the contemporary urban Panopticon. *Surveillance & Society*, 1 (3), s. 292–313.
- Koskela. H., 2011. Hijackers and humble servants: Individuals as camwitnesses in contemporary controlwork. *Theoretical Criminology*, 15 (3), s. 269–282.
- Kuusela. T., 2017. Oulu autoittaa itseään. *Kaleva* 23.03.2017.
- Kyrönviita. M., 2017. Älykkäät kaupungit luodaan avoimesti yhdessä. Teoksessa: M. Kyrönviita & H. Leino, 2019. *Ketterä kaupunki: blogit*. Tampere: Eräsalon kirjapaino Oy. s. 79–81.
- Laine. L., 2013. Isokatu saatetaan panna tulevaisuudessa yöksi lukkoon. *Kaleva* 17.10.2013.
- Laine. L., 2014. Oulu: Elyllä ei ole oikeutta valittaa Isonkadun rakennusluvasta. *Kaleva* 06.03.2014.
- Lehtokari. R., 2022. Poliisi otti kiinni kolme uutta Avarn Securityn järjestyksenvalvojaa – tutkittavana 24 tapausta. [e-julkaisu] *Yle Uutiset*. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20011123> [10.4.2023].
- Leinonen. A., 2014. Oikeus: Arina saa sulkea Isonkadun lasiseinillä. *Kaleva* 06.10.2014.
- Leinonen. A., 2016. Kaupungilta päätös: Valkean kesäkadulle saa rakentaa tuulikaapit. *Kaleva* 04.10.2016.

- Leinonen. A., 2020. Koronarajoitukset: Valkean kesäkadulta viedään istumapaikat pois ja oleskelu siellä kielletään, myös leikkipaikat suljetaan. *Kaleva* 30.11.2020.
- Mikkonen. E., 2015. Kohua aiheuttaneiden lasiseinien runkoa rakennetaan Valkean työmaalla. *Kaleva* 19.11.2015.
- Mikkonen. E., 2018. Poliisi poisti häiriköitä Valkean kesäkadun tehovalvonnassa, yleisvaikutelma rauhallinen – ”Joskus pelkkä ihmispaljous koetaan häiritseväksi”. *Kaleva* 17.04.2018.
- Moeckli. D., 2016. *Exclusion from Public Space: A comparative Constitutional Analysis*. Cambridge, Massachusetts: Cambridge University Press.
- Németh. J. & Schmidt. S., 2011. The Privatization of Public Space: Modelling and Measuring Publicness. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 38, s. 5–23.
- Niskasaari. E., 2022. Kauppakeskus Valkean Kesäkadun levottomuudet ovat vähentyneet dramaattisesti kolmessa vuodessa, suurin osa häiriöistä aiheutuu aikuisista. *Kaleva* 26.05.2022.
- Oulun Kaupunki., 2023. Kesäkatu. [e-julkaisu] Tapahtuma-järjestäjän opas. Saatavissa: <https://www.ouka.fi/oulu/tapahtumat/kesakatu> [10.4.2023].
- Palovaara. J., 2011. Ensimmäinen kokeilu Suomessa. [e-julkaisu] *Helsingin Sanomat*. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004817951.html> [13.4.2023].
- Pasanen. A., 2017a. Oulun tasa-arvolautakunnan puheenjohtaja moittii Valkean kesäkadun sulkemisaikeita – ”mokanneet pahemman kerran”. *Kaleva* 15.03.2017.
- Pasanen. A., 2017b. Kauppakeskus Valkea pyytää nyt anteeksi kesäkatujupakkaa – ”Myös mies pääsee sisälle”. *Kaleva* 15.03.2017.
- Pasanen. A., 2019. Kaupunginhallitusta johtava Kyösti Oikarinen: Valkean kesäkadun öinen sulkeminen otettava pohdittavaksi – Sopimuksessa pykälä joka sallii sulkemisen. *Kaleva* 28.01.2019.
- Rahko. P., 2019. Puheenaihe: Pitäisikö Valkean sisälle sijoitettu kesäkatu sulkea yöajaksi?. *Kaleva* 03.02.2019.
- Rantanen. A., 2006. *Kauppakeskus: kaupunki kaupungissa, Tyypin määrittely, merkitysisältö ja integroituminen kaupunkitilaan*. Tampere: Tampereen teknillinen yliopisto.
- Rättilä. M., 2019a. Naisten ilta sulkee Valkean Kesäkadun yhden illan ajaksi syyskuun lopussa. *Kaleva* 10.09.2019.
- Rättilä. M., 2019b. Oulua tehtiin turvallisemmaksi nuorille Valkeassa – pop up-nuokkarin idea on peräisin nuorilta itseltään. *Kaleva* 01.11.2019.
- Salminen. J. & Luoma-Halkola. H., 2017. Näkyvää ja kuuluvaa yhteiskunnallista osallisuutta Belgiassa. Teoksessa: M. Kyrönviitta & H. Leino, 2019. *Ketterä kaupunki: blogit*. Tampere: Eräsalon kirjapaino Oy. s. 142–146.
- Salminen. T., 2019. Ketä pitikään pelätä Oulussa?. *Kaleva* 01.02.2019.
- Sankala. K., 2009. Isokatu haastaa Rotuaarin. *Kaleva* 27.05.2009.

- Sankala. K., 2014a. Skanska rakentaa kauppakeskus Valkean. *Kaleva* 06.05.2014.
- Sankala. K., 2014b. Isonkadun katetusta osuudesta saatiin sopu – pyörää lupa taluttaa. *Kaleva* 17.12.2014.
- Sankala. K., 2015. Kauppakeskus Valkean Kesäkatu toteutuu koko pituudeltaan. *Kaleva* 16.06.2015.
- Schindler. S., 2018. The “Publicization” of Private Space. *Iowa Law Review*, 103 (3), s. 1093–1153.
- Siikaluoma. M., 2019. Valkean kesäkatu on mainettaan parempi – Poliisi: ”Aiemmin Otto Karhin puisto ja Autosaaren pysäköintipaikka olivat paikkoja, joissa järjestyshäiriöitä sattui”. *Kaleva* 01.02.2019.
- Taipale. K., 2009. *Cities for Sale: How Economic Globalization Transforms the Local Public Sphere*. Espoo: Centre for Urban and Regional Studies Publications.
- Toivanen. T., 2013. Euroopan neuvosto epäilee: Poliisi kysyy Suomessa papereita ulkomaalaisen näköisiltä?. [e-julkaisu] *Yle Uutiset*. Saatavissa: <https://yle.fi/a/3-6724170> [10.4.2023].
- Valkea-kauppakeskus., 2016. Kesäkadun käyttösopimuksen taustalla halu elävöittää Oulun keskustaa. [e-julkaisu] Valkea – Ajankohtaista. Saatavissa <https://kauppakeskusvalkea.fi/ajankohtaista/2016/04/kesakadun-kayttosopimuksen-taustalla-halu-elavoittaa-oulun-keskustaa/> [10.4.2023].
- Valkea-kauppakeskus., 2019. Tiedote: Valkean Kesäkadun tavoite, turvallisuus ja ympäri vuorokauden aukiolo. [e-julkaisu] Valkea – Ajankohtaista. Saatavissa <https://kauppakeskusvalkea.fi/ajankohtaista/2019/01/tiedote-valkean-kesakadun-tavoite-turvallisuus-ja-ymparivuorokautinen-aukiolo/> [10.4.2023].
- Vuola. A., 2020. *POPS: Privately Owned Public Space: How to harness private capital to create public indoor spaces in Helsinki, Finland*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Vähäsarja. I., 2010. Kauppakeskuksen järjestyksenvalvojat... [e-julkaisu] *Helsingin Sanomat*. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004765071.html> [13.4.2023].
- Wallenius. D., 2014. Isokatu suljetaan lopullisesti autoilta tänään. *Kaleva* 29.09.2014.
- Zieman. M., 2018. Poliisi valvoo tällä viikolla tehostetusti ulkomaalaisten maassaolon edellytyksiä – ”etninen profilointi on kielletty”. [e-julkaisu] *Yle Uutiset*. Saatavissa: <https://yle.fi/a/3-10113177> [10.4.2023].
- Åkerman. M., 2017. Kurkistimme tulevaisuuden kaupunkiin draaman avulla. Teoksessa: M. Kyrönviitta & H. Leino, 2019. *Ketterä kaupunki: blogit*. Tampere: Eräsalon kirjapaino Oy. s. 81–84.

KUVALÄHTEET

- Kuva 1: Oulun kaupunki., 2009. Ilmakuvaa Oulun keskustasta. [ilmakuva] Saatavissa: <https://kartta.ouka.fi> [noudettu 3.4.2023].
- Oulun kaupunki., 2022. Ilmakuvaa Oulun keskustasta. [ilmakuva] Saatavissa: <https://kartta.ouka.fi> [noudettu 3.4.2023].
- Kuva 2: Estormiz., 2015. Oulun Isokatua. [valokuva] Saatavissa: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isokatu_Oulu_20150329.jpg [noudettu 3.4.2023].
- Estormiz., 2016. Oulun Isokatua. [valokuva] Saatavissa: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isokatu_Oulu_20160131.JPG [noudettu 3.4.2023].
- Kuva 3: Putkonen. M., 2013. Isoakatua Oulun keskustassa. [valokuva] Saatavissa: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isokatu_street_in_Oulu_20130529.jpg [noudettu 3.4.2023].
- Estormiz., 2015. Osa Isokadusta Oulun keskustassa katetaan. [valokuva] Saatavissa: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isokatu_Oulu_20151206_01.JPG [noudettu 3.4.2023].
- Estormiz., 2020. Kauppakeskus Valkean jouluvaloja Oulussa. [valokuva] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Valkea_Oulu_20201209.jpg [noudettu 3.4.2023].
- Kuva 4: Estormiz., 2016. Kauppakeskus Valkeaa Oulussa. [valokuva] Saatavissa: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Valkea_Oulu_20161030.jpg [noudettu 3.4.2023].
- Estormiz., 2019. Kauppakeskus Valkeaa Oulussa. [valokuva] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Valkea_Oulu_20190718.jpg [noudettu 3.4.2023].
- Kuva 5: Niskasaari. E., 2022. Häiriöt Valkeassa. [pylväsdiagrammi] Artikkelissa: Niskasaari. E., 2022. Kauppakeskus Valkean Kesäkadun levottomuudet ovat vähentyneet dramaattisesti kolmessa vuodessa, suurin osa häiriöistä aiheutuu aikuisista. *Kaleva* 26.05.2022.